

Felles kommunedelplan for vann og avløp 2024 - 2033 for kommunene Hamar, Løten, Ringsaker og Stange.

Planprogram

1. Innledning

Det ble i 2014 vedtatt en Felles Kommunedelplan VA for eierkommunene og Hias. Denne planen har sørget for en enhetlig og konsistent prioritering av tiltak innenfor VA-området i regionen. Dokumentet har vært viktig for Hias, da det har vært det styrende verktøy for helhetlig ivaretagelse og utvikling av prosessanlegg og transportanlegg for vann og avløp. Eksisterende plan løper ut 2023, og det er behov for en gjennomgang av prioriteringer og fokusområder for VA-feltet i neste periode.

Det ble 5.desember 2022 gjennomført et strategimøte for den videre utviklingen av VA-sektoren i regionen, hvor ordførere, kommunedirektører og tekniske enhetsledere i alle eierkommunene var representert. Blant temaene som ble diskutert var videreføringen av en felles kommunedelplan for VA-området. Her var det enighet om følgende:

Arbeidet med å etablere ny felles kommunedelplan for de kommende årene startes med å etablere et planprogram for prosessen i henhold til Plan- og bygningslovens bestemmelser. Kommunedirektørene og direktør i Hias oppnevnes som styre for arbeidet med planprogrammet, og regional ledergruppe for VA ble oppnevnes som arbeidsgruppe i samsvar med tilsvarende prosess for KDP-VA 2014 – 2023.

Det legges til grunn en framdrift hvor planprogrammet kan vedtas i kommunestyrene etter høring i løpet av 1. halvår 2023.

I tråd med denne beslutningen settes det i gang arbeide med en ny Felles Kommunedelplan VA for den neste 10-års perioden (2024-2033) for VA-tjenestene i regionen.

Følgende status gjelder for kommunene og Hias når det gjelder planer for vann og avløp:

Felles:	Felles Kommunedelplan VA 2014-2023 ble vedtatt av alle kommunestyrer og styret i Hias i 2015.
Hamar kommune:	Kommunedelplan vann 2005-13 og kommunedelplan avløp 2005-13 ble vedtatt av kommunestyret i mai 2005.
Løten kommune:	Hovedplan vann 2005 og hovedplan avløp 2005 ble vedtatt av kommunestyret i april 2006.
Stange kommune:	Hovedplan vann 2005 og hovedplan avløp 2005 ble vedtatt av kommunestyret i februar 2006.
Ringsaker kommune:	Hovedplan vann ble vedtatt i 1993 og hovedplan avløp i 1997.
Hias:	Hovedplan vann 2010-22 ble vedtatt av styret i februar 2010, og Hovedplan Avløp Transportsystemet 2020-2030 ble vedtatt av styret i 2020.

Felles Kommunedelplan VA 2014 – 2023 har vært retningsgivende for utviklingen i perioden.

I hovedprinsipp er Hias eier og forvalter av prosessanleggene for vann og avløp, samt hovedtransportsystemet fram til hver enkelt kommune, mens kommunene er eier og forvalter av distribusjonssystemene for vann og avløp innen sin kommune, samt egne prosessanlegg. Det siste er gjeldende for Ringsaker og Stange kommune.

Gjennom strategidiskusjonene som har ledet fram til beslutningen om å etablere ny Felles Kommunedelplan for VA for de neste 10 årene er det gjennomført evalueringer av samarbeidet, behov for felles funksjoner, systemer og prosesser. Behov for kompetanse og kapasitet for å ivareta og utvikle tjenestene samt konsekvenser av endrede rammebetingelser for sektoren som det må tas hensyn til i en ny plan.

2. Kommunedelplanens formål og innhold

Kommunedelplanen for vann og avløp skal bidra til å effektivt utvikle den felles infrastrukturen og de regionale VA-anleggene, og planen skal omfatte:

1. Investeringer, drift og vedlikehold på eksisterende anlegg.
2. Investeringer for å møte framtidige behov og endrede rammebetingelser.
3. Felles funksjoner, systemer.
4. Kompetanse og kapasitet
5. Gebyrpolitikken overfor abonnentene

Det er i dag 5 ulike aktører som eier og drifter hver sine deler av den offentlige infrastrukturen for vann og avløp (4 kommuner og Hias). En felles kommunedelplan gir et godt grunnlag for fastsettelse av felles ambisjonsnivå for fellesløsninger, kommunenes egen infrastruktur og på utviklingsområder. Planen vil videre sette rammene for hva som i fremtiden skal være felles - anlegg og tjenester for å tjene regionen som helhet effektivt.

Planen må ta utgangspunkt i internasjonale, nasjonale og lokale myndighetskrav, styringsmål, utviklingsmål og planer.

Omfang:

Felles kommunedelplan bør primært omfatte de vann- og avløpsanlegg som er tilknyttet kommunal VA- infrastruktur. Det bør i planarbeidet gjøres en vurdering av om de øvrige VA-oppgavene i kommunene, som oppfølging av anlegg for spredt avløp, bør inkluderes i planen ut fra de signalene myndighetene har gitt om økt tilknytningsgrad til de kommunale nettene.

Viktige utfordringer:

Følgende temaer representerer viktige, felles utfordringer innen VA-sektoren i regionen og blir viktige for kommunedelplanarbeidet:

- Funksjonsdyktige, effektive og bærekraftige vannforsynings- og avløpssystemer med hensyn på vannkvalitet, miljø, kapasitet, sikkerhet og beredskap.
- Tilrettelegging for framtidig utvikling og utbygging, både bolig og næring.
- Klimatilpasning av avløpsnett.
- Klima- og miljømål (CO₂-utslipp, energioptimaliseringmv).
- Sirkulær økonomi.
- Kapasitet, kompetanse og rekruttering
- Større grad av samordning og felles løsninger innenfor digitalisering, anskaffelser og ressursutnyttelse

Planene skal angi ambisjonsnivå og prioriteringer som skal være førende for økonomiplaner og budsjett/handlingsplaner innenfor VA-området både for kommunene og Hias.

Planene bør inneholde:

- Rammebetingelser
- Målsettinger
- Oversikt over dagens overordnede vannforsynings- og avløpsanlegg og forvaltningen av disse.
- Statusbeskrivelse: Nåværende status og utfordringer sett i forhold til målsettingene.
- Strategier for å nå målsettingene.
- Overordnet beskrivelse av framtidig vannforsynings- og avløpssystem med vannbehandling og renseanlegg, overføringsledninger, trykksoner og bassenger.
- Økonomiske forutsetninger og gebyrutvikling for hver kommune.
- Grenser mellom kommunale anlegg og Hias-anlegg for nye anlegg. Modeller for fordeling av kostnader.
- Rammer for utvikling av fellesanlegg og kommunale anlegg de nærmeste år.
- Utnyttelse av nye digitale løsninger

Planene med strategier og handlingsplaner må holdes på et overordnet nivå, slik at prosessen ikke blir for ressurskrevende, og de aktuelle strategivalg politikerne stilles overfor blir tydelige. Planene skal være et godt grunnlag for de mer detaljerte planer og handlingsprogrammer som vedtas i kommunene og Hias.

3. Planperiode

Innen vann og avløp benyttes ofte 10 års planperiode i kommunedelplaner når det gjelder handlingsplaner. VA-anlegg dimensjoneres og bygges imidlertid for en vesentlig lengre levetid, så en del strategiske vurderinger og tiltaksvurderinger bør derfor ha et lengre perspektiv. Systemvurderinger, plassering og dimensjonering av hovedanlegg må for eksempel ha tilstrekkelig langsiktighet, sett i forhold til forventet utvikling i regionen i flere tiår framover..

Planperioden foreslås under disse forutsetninger å bli 2024-2033. Det vil være hensiktsmessig med en oppdatering og rullering av planene rundt 2027-2028.

4. Planprosessen.

Framdriftsplan:

1.	Oppstartsvedtak, planprogram ut på høring	apr 2023
2.	Planprogram bearbeides på grunnlag av høringsuttalelser	mai 2023
3.	Planprogram vedtas i kommunene. Valg av referansegruppe og styringsgruppe	jun 2023
4.	Utarbeidelse av felles kommunedelplaner	aug 2023 – Jun 2024
5.	Behandling av høringsutkast i Hias' styre	aug 2024
6.	1. gangs behandling av planforslag i kommunene	sept 2024
7.	Planforslag på høring	okt 2024
8.	Endelig planforslag utarbeides	des 2025
9.	Behandling i Hias' styre	feb 2025

10. Endelig planvedtak i kommunene

mar/apr 2025

Organisering:

Felles kommunedelplaner behandles etter Plan- og bygningslovens regler for plansaker.

I henhold til plan og bygningslovens kap. 9 skal interkommunalt plansamarbeid ledes av et styre med samme antall representanter fra hver kommune, med mindre kommunene er enige om noe annet.

En bør sikre en effektiv framdrift i planprosessen, samtidig som nødvendig politisk involvering blir ivarettatt. Det etableres et styre bestående av kommunedirektørene i kommunene og administrerende direktør i Hias. For å sikre nødvendig politisk involvering og foreta avklaringer underveis i prosessen, opprettes en referansegruppe med en sentral folkevalgt fra hver kommune.

Det etableres en arbeidsgruppe med tekniske ledere i kommunene og VA-sjefen i Hias. I denne bør virksomhetslederne i kommunene med ansvar for vann og avløp og representanter for Hias delta. Arbeidsgruppen velger selv sin leder, som rapporterer til styret for planarbeidet. Hias er sekretariat for arbeidsgruppen.

Det forutsettes god dialog mellom arbeidsgruppen, styringsgruppen og referansegruppen slik at eventuelle avklaringer kan gjøres fortløpende.

Medvirkning:

Medvirkning vil skje i tre faser, når planprogrammet er på høring, under utarbeidelse av planene og når kommunedelplanene er på høring.

Brukere og organisasjoner som representerer brukerne vil bli invitert til å komme med innspill til planarbeidet ved oppstart, og vil også inviteres til å gi høringsuttalelser til det ferdige planforslaget.

Det vil bli lagt opp til samarbeid med statlige og regionale myndigheter i nødvendig utstrekning for å få signaler om føringer for planen.

Kostnader for planarbeidet:

Hias' planavdeling er sekretariat for planarbeidet. Kommunene framskaffer selv nødvendig grunnlagsmateriale til planen. Nødvendig ekstern konsulentbistand vil da omfatte de behov for særskilte, faglige utredninger og beregninger arbeidsgruppen vil ha. Hias avsetter nødvendige midler til ekstern konsulentbistand i sitt budsjett. Øvrige kostnader i planarbeidet blir da bemanningskostnader hos Hias og i kommunene, som belastes de respektive budsjetter.